

- компоненти / М.І. Зубілевич // Мова і культура. (Науковий журнал). – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 12. – Т. V (130). – С. 356-361.
5. Каніболоцька О.А. Використання прецедентних художніх текстів на уроках зарубіжної літератури. За романом М. Мітчел «Віднесені вітром» / О. А. Каніболоцька // Зарубіжна література в школах України. – Київ: Вид-во «Антросвіт», 2007. – №5. – С. 22-26.
  6. Лозова В. Стратегічні питання сучасної дидактики / В. Лозова // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 11-16.
  7. Ляшко Т.Н. К вопросу о новых методах преподавания языка в иностранной аудитории в культурологическом аспекте / Т.Н. Ляшко, Е.В. Ивахно // Мова і культура. (Науковий журнал). – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 12. – Т. V (130). – С. 356-361.
  8. Скубашевська Т.С. Мовні стратегії у формуванні міжкультурного діалогу у європейському просторі (соціально-філософський аналіз) // Автореф. дис. канд. філософ. наук: 09.00.10 / Т.С. Скубашевська; Ін-т вищ. освіти АПН України. – К., 2005. – 19 с.
  9. Samovar, L.A., Porter, R.E. Communication between cultures. – Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company, 1995. – 112 p.

УДК 811.161.1'23

*Глуценко Л.В., Мартіросова Т.В., Юнак В.Г.
(Київ, Україна)*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ, ЯКІ ПРИЇХАЛИ НА НАВЧАННЯ ДО УКРАЇНИ

У статті розглядаються питання процесів адаптації студентів-іноземців до навчання в університеті, шляхи пошуку оптимальних умов для їх якнайшвидшого пристосування до навчально-професійної діяльності.

Ключові слова: *студенти-іноземці, адаптація, навчально-професійна діяльність, інтеграція.*

В статье рассматриваются вопросы процессов адаптации студентов-иностранцев к учебе в университете, пути поиска оптимальных условий для их скорейшей приспособленности к учебно-профессиональной деятельности.

Ключевые слова: *студенты-иностранцы, адаптация, учебно-профессиональная деятельность, интеграция.*

The article deals with the questions the foreign students adaptation processes to studying at the university, the ways of searching optimal conditions adjust the fastest way possible to professional and educational activity.

Key words: *foreign students, adaptation, professional and educational activity, integration.*

На навчання до Національного університету фізичного виховання і спорту України щорічно приїждять студенти з різних країн світу. Для багатьох з них це – перший досвід щодо зміни свого життя в цілому. Ще Ларошфуко стверджував: «Ми вступаємо в різні періоди нашого життя так, як немовлята, не маючи за плечима ніякого досвіду, хоч би скільки нам було років». Так і для наших студентів-іноземців після приїзду до України починається новий період їхнього життя. Перед викладачами кафедри української та іноземних мов постає дуже важливе завдання: навчальний процес поєднати з процесом адаптації.

Адаптація – результат взаємодії індивіда і навколишнього середовища, який призводить до оптимального його пристосування до життя і діяльності [1]. Цілком зрозуміло, що адаптація компенсує недостатність звичної поведінки в нових умовах, і якщо не надати допомоги іноземним студентам, то адаптація може не статися, що, у свою чергу, призведе до виникнення додаткових труднощів у спілкуванні, в опануванні предмета діяльності. Так, і у нас в університеті трапляються випадки, коли студенти-іноземці не змогли адаптуватися, і це змусило їх повернутися додому. Щоб такі прикрі негаразди трапилися рідше (або і взагалі не трапилися) викладачі нашої кафедри докладають максимум зусиль.

Кожен студент, починаючи навчання, повинен змінити самого себе: свої настанови, риси характеру, стереотипи поведінки тощо. Цього вимагає як його нова діяльність, так і нове соціальне оточення і нові соціальні умови. З перших же занять викладач повинен зорієнтувати студентів на те, що навчання у чужомовній країні вимагає від них підвищеної мотивації, посилення працездатності та наполегливості.

Адаптаційний період у кожного студента-іноземця відбувається по-різному, залежно від їх індивідуально-психологічних особливостей, рівня підготовки, здібностей до вивчення іноземних мов. Як правило, труднощі цього періоду у кожного з них пов'язані зі зміною звичного оточення, з розлученням з рідними, друзями і позбавленням їхньої підтримки та розуміння; не сформованістю системи саморегуляції і самоконтролю за своєю діяльністю і поведінкою; пошуком оптимального режиму праці і відпочинку та (що не мало важливо) налагодженням побуту; відсутністю навичок самостійної навчальної роботи.

О.Г.Мороз виділяє чотири форми адаптації студентів: формальна, соціально-психологічна, дидактична та особистісно-психологічна [2].

Формальна адаптація наших іноземних студентів, як правило, проходить досить успішно, практично не викликаючи ускладнень. Вони з цікавістю знайомляться з реаліями студентського життя, опановують вимоги, які висуваються перед ними як студентами, усвідомлюють свої права та обов'язки.

Соціально-психологічна адаптація не завжди проходить так успішно. Іноземцям важче, ніж українському студентові, увійти в новий студентський колектив, встановити дружні стосунки з одногрупниками, що пов'язане з недостатнім рівнем володіння мовою, різними релігійними позиціями, менталітетом тощо. Завдання викладачів нашої кафедри допомогти їм у найкоротший термін пристосуватися до нового соціального оточення: знайти спільну мову з викладачами, однокурсниками, сусідами у гуртожитку; усвідомити і опанувати соціальну структуру такого великого міста як Київ.

Найзначніші труднощі виникають у викладачів у період формування дидактичної адаптації, яка пов'язана з готовністю студента до опанування нових організаційних форм і методів навчально-професійної діяльності в університеті, до значного збільшення обсягу матеріалу, до складної мови наукових текстів і вивчення соціальних предметів, які

записуються і викладаються тією мовою, яку вони лише почали опановувати [3]. Перед викладачами нашої кафедри стоїть завдання підготувати студентів до значного збільшення обсягу самостійної навчальної роботи, тобто навчити їх конспектувати, складати тези відповідей, писати реферати тощо. Іноземні студенти не завжди потрапляють в окрему (створену лише для них) групу. Тому важливо їх підготувати до таких форм занять, як лекції, колоквіуми, де вони повинні на рівні з іншими сприймати матеріал, швидко конспектувати і гідно відповідати на поставлені питання.

Особистісно-психологічна адаптація пов'язана з прийняттям студентами нової соціальної позиції і опануванням нової соціальної ролі «студента» (студент – той, хто навчається самостійно, наполегливо опановує професію) і «майбутнього фахівця». Отже, завдання викладача полягає у тому, щоб розкрити перед студентами-іноземцями професійну спрямованість процесу навчання, довести, що формування майбутнього фахівця починається з першого ж дня навчання в університеті [4].

Ще одним важливим питанням, яке варто розглянути є робота наших викладачів з українськими студентами груп, у яких навчаються іноземці, тому що в їх адаптації (особливо на молодших курсах) важливу роль відіграють співгрупники. Група має стати для них референтною, так як чуйне ставлення один до одного, взаємодопомога зроблять процес входження в нову навчально-професійну діяльність, у новий колектив, у нове соціальне оточення комфортнішим і успішнішим.

Поступово допомагаючи проходити студентам-іноземцям усі форми адаптації, викладачі підводять їх до інтеграції – процесу, завдяки якому частини поєднуються в ціле. Кожен зі студентів набуває певної особистісної автентичності, починає реально функціонувати, усвідомлювати відмінності між відчуттями і фантазіями, між своїми потребами і бажаннями інших, нести відповідальність за реалізацію своїх планів, вибудовувати свій внутрішній світ узгоджено з професійною моделлю.

Отже, кінцевим результатом своєї роботи викладачі кафедри бачать студента – майбутнього фахівця з вищою освітою, зі сформованими професійними навичками, розвиненими якостями, що характеризують його як професіонала і представника еліти суспільства. Повернувшись на батьківщину, кожен з них повинен гідно довести якість отриманої освіти і набутого професійного досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрів і аспірантів. – К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267 с.
3. Папуча М.В., Крачковська Т.Д. Особистість: розвиток, соціалізація, виховання. – Ніжин: РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. – 148 с.
4. Мостова І. Поради психолога першокурснику. – К.: ТанDEM, 2000. – 76 с.